

departement
**Mobiliteit en
Openbare Werken**

**Naar een aantrekkelijke binnenvaart in Vlaanderen
Het Vlaamse Binnenvaartservices Platform**

Inhoud

1. Het Vlaamse Binnenvaartservices Platform: een platform met toekomst	3
1.1. Het platform	3
1.1.1. Doel	3
1.1.2. Activiteiten	4
1.1.3. Partners.....	4
1.2. Coördinatie walstroom.....	5
1.2.1. Strategische doelstellingen Walstroom.....	5
1.2.2. Uitgevoerde en lopende acties	5
1.2.3. Uitdagingen voor walstroomvoorzieningen	6
1.3. Coördinatie afvalinzamelingen.....	7
1.3.1. Strategische doelstellingen afvalinzamelingen.....	7
1.3.2. Uitgevoerde en lopende acties	8
1.3.3. Uitdagingen voor afvalinzamelingen	8
1.4. Coördinatie drinkwater	9
1.4.1. Strategische doelstellingen drinkwatervoorzieningen	9
1.4.2. Uitgevoerde en lopende acties	9
1.4.3. Uitdagingen voor drinkwatervoorzieningen.....	9
2. Toekomstige uitdagingen voor het Vlaamse Binnenvaartservices Platform	11
2.1. Milieuvriendelijke binnenvaart	11
2.2. Een betere samenwerking.....	11
2.3. Een open communicatie.....	11
2.4. Efficiënt investeren	12
2.5. Noodzakelijke aanpassingen van wetgeving.....	12

1. Het Vlaamse Binnenvaartservices Platform: een platform met toekomst

1.1. Het platform

In het Vlaamse emissiebeleid staat de uitdaging om te voldoen aan de Europese Fijn Stof normen centraal. De voorbije jaren focuste het milieubeleid op het onder controle houden van de fijn stof uitstoot. Vervoer is een belangrijke bron van fijn stof. Op de emissiebalans is het aandeel van de binnenvaart bijzonder klein. Om de normen te halen dienen echter alle vervuilers bij te dragen tot de luchtmissiereductie. Studies van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) brachten de emissies van de binnenvaart in kaart en stelden maatregelen voor die kunnen bijdragen tot een vermindering van de binnenvaartemissies met in het bijzonder de uitstoot van fijn stof.

Inmiddels werden de maatregelen binnenvaart (scheepvaart) van het luchtkwaliteitsplan goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 30 maart 2011 en deze dienen dan ook effectief uitgevoerd te worden. Voor de binnenvaart betekent dit het voorzien van steunmogelijkheden voor emissie reducerende technologieën, het werken aan een reglementair en logistiek kader voor Liquid Natural Gas (LNG), het optimaal benutten van de mogelijkheden voor walstroom en de aanstelling van een walstroomcoördinator en de oprichting van een walstroomplatform.

In samenspraak tussen het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE) en het departement Mobiliteit en Openbare Werken (MOW) werd een walstroomcoördinator aangesteld, komende uit de afdeling Haven- en Waterbeleid, van het Departement MOW. Een walstroomplatform met alle betrokkenen werd opgericht. Het eerste walstroomplatform vond plaats op dinsdag 12 juni 2012.

Het walstroomplatform resulteerde in een enorme verrijking en versterking van de partnerschipsaanpak en coördinatie. Er werd daarom beslist om het walstroomplatform uit te breiden met andere dienstverleningen met name afvalinzamelingen en drinkwater. Dit leidde tot een Vlaamse Binnenvaartservices Platform (VBSP).

1.1.1. Doel

Het VBSP heeft als doel alle actoren uit de binnenvaart samen te brengen om de belangen van de dienstverleningen voor de binnenvaart op een gecoördineerde manier te behartigen en te werken aan verschillende doelstellingen en uitdagingen, met name :

1. verdere opbouw van een netwerk met geschikte wacht- en rustplaatsen met aangepaste faciliteiten voor binnenschepen;
2. het optimaliseren, rapporteren en stimuleren van het gebruik van dienstverleningen voor de binnenvaart;
3. communicatieverbetering en imagoverbetering van de binnenvaart als duurzaam en milieuvriendelijke transportmodus;

4. het faciliteren en ondersteunen innovatie mbt dienstverleningen in de binnenvaart.

1.1.2. Activiteiten

Het platform **coördineert**:

- i. de initiatieven van waterwegbeheerders en gemeentelijke havenbedrijven om te beantwoorden aan de verplichtingen betreffende dienstverleningen;
- ii. de visie over dienstverlening infrastructuur (ontwerp, beheer en onderhoud) van de binnenvaart;
- iii. de opmaak van een samengestelde overzichtskaart met de bestaande dienstverleningsinstallaties;
- iv. de opmaak van jaarlijkse rapportering afvalafgifte, drinkwater- en walstroom verbruik.

Het platform is **informatief**:

- v. Het geeft een overzicht van ontwikkelingen in beleid en praktijk;
- vi. Het geeft een stand van zaken van acties inzake dienstverlening;
- vii. Het brengt actuele zaken in de kijker;
- viii. Het voorziet in een overzichtskaart met de bestaande dienstverleningsinstallaties;
- ix. Het verwijst naar publicaties, artikels, thematische informatiebundels;
- x. Het verwijst naar de jaarlijkse rapportering van afvalafgifte, drinkwater- en walstroom verbruik;
- xi. Het communiceert over studiedagen en internationale partnerschappen.

Het platform is een **contactpunt**:

- xii. Betrokkenen kunnen er terecht met vragen of opmerkingen rond walstroom, afvalinzameling en drinkwatervoorzieningen.

Het platform nodigt uit tot **gebruik**:

- xiii. Het richt zich tot degene die informatie zoekt rond dienstverleningen;
- xiv. Het stelt tools en informatie over goede praktijken ter beschikking;
- xv. Het uniformeert en harmoniseert de beheersystemen en betalingssystemen van de verschillende soorten dienstverlening;
- xvi. Het stelt campagnemateriaal ter beschikking om te sensibiliseren;
- xvii. Het werkt aan een opwaardering van de binnenvaart binnen de logistieke keten.

1.1.3. Partners

Partners van het Vlaamse Binnenvaartservices Platform zijn de zeehavens, de waterwegbeheerders, Promotie Binnenvaart Vlaanderen, organisaties van binnenvaartondernemers, de privésector en de overheid.

- **Overheid**
 - Departement Mobiliteit en Openbare Werken – afdeling Haven- en Waterbeleid (coördinatie walstroom en drinkwatervoorzieningen);
 - Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (coördinatie afvalinzamelingen);
 - Departement Leefmilieu, Natuur en Energie - Afdeling Lucht, Hinder, Risicobeheer, Milieu & Gezondheid;
 - Waterwegbeheerders:
 - nv De Scheepvaart;
 - Waterwegen en Zeekanaal NV.

- **Havens**
 - Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen;
 - NV Maatschappij Brugse Zeevaartinrichtingen;
 - Havenbedrijf Gent agh;
 - Autonoom Gemeentebedrijf Haven Oostende.

- **Kenniscentrum Binnenvaart Vlaanderen**

1.2. Coördinatie walstroom

De walstroomcoördinator volgt via het platform de stand van zaken op en werkt de knelpunten weg inzake walstroom.

1.2.1. Strategische doelstellingen Walstroom

De strategische doelstellingen van het PVBS m.b.t walstroom zijn:

- de coördinatie van initiatieven van binnenschippers en waterwegbeheerders / havenbedrijven om te beantwoorden aan de strikte noden en decretale verplichtingen;
- het zoeken naar oplossingen die de meerwaarde van walstroom ten volle benutten;
- de gezamenlijke / gecoördineerde visie over infrastructuur (ontwerp, beheer en onderhoud);
- het uniformiseren van het aanbiedings- en het betalingssysteem,
- de coördinatie bij de opmaak van een samengestelde overzichtskaart van walstroominstallaties;
- de coördinatie van acties richting het federale beleid (b.v. overleg met de federale overheid inzake fiscaliteit).

1.2.2. Uitgevoerde en lopende acties

Het VBSP heeft sinds 2012 een aantal acties uitgevoerd:

- Het VBSP heeft de bestaande walstroominstallaties en -systemen in kaart gebracht. In juni 2013, waren er 64 walstroomkasten met in totaal 308 aansluitingen beschikbaar.

- In april 2013 werd de walstroomwebsite gelanceerd, www.walstroomplatform.be, waar binnenvaartondernemers een overzichtskaart vinden van alle walstroominfrastructuur in Vlaanderen.
- In het kader van een TEN-T project werd in 2013 een studie naar het uniform aanbieden van walstroom uitgevoerd. Aansluitend werd in 2014 een pilootproject uitgevoerd waarin de beste technieken geïmplementeerd werden bij enkele walstroomvoorzieningen in de haven van Antwerpen, de Ringvaart rond Gent en op het Albertkanaal. Voor het totale project werd 1,2 miljoen euro Europese subsidie voorzien (de uitvoering loopt tot 2015).
- Op 12/12/2014 heeft de Vlaamse Regering het licht op groen gezet voor het derde pakket klimaatfondsmaatregelen in het kader van het Klimaatbeleidsplan 2013-2020. De maatregel “uitbouw extra walstroominfrastructuur voor binnenvaart” heeft de vorm aangenomen van een eenmalige investeringssubsidie aan Waterwegen & Zeekanaal NV voor de aanleg van walstroominfrastructuur te Evergem en aan nv De Scheepvaart voor de aanleg van walstroominfrastructuur te Wijnegem.

1.2.3. Uitdagingen voor walstroomvoorzieningen

Om walstroom nog beter te verankeren in heel Vlaanderen dienen er nog belangrijke inspanningen geleverd te worden m.b.t:

a. Uniformiseren aanbiedings- en betalingssysteem voor walstroom

Momenteel zijn er verschillende betalingssystemen. Het VBSP werkt aan de implementatie van een uniform aanbiedings- en betalingssysteem voor heel Vlaanderen.

Het TEN-T project “Walstroom in Vlaanderen” rond de uniformering is in uitvoering. Het departement MOW (afdeling Haven- en waterbeleid) coördineert dit project. Het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen (GHA) heeft een beheersysteem voor walstroom laten ontwikkelen en installeren. Een gelijkaardig beheersysteem dient uitgewerkt te worden in Evergem (door Waterwegen en Zeekanaal NV) en in Wijnegem (door nv De Scheepvaart). Met het oog op uniformiteit is er nood aan een centraal overkoepelend gebruikersbeheersysteem. Het centraal beheersysteem moet consulteerbaar zijn vanop de walstroomwebsite. Afstemming tussen de centrale web-services en de lokale beheerssystemen is noodzakelijk.

b. Financiële ondersteuning walstroom

Om de walstroominfrastructuur verder uit te uitgebreiden moeten de tarieven voor walstroom aantrekkelijk worden.

De mogelijke financiële instrumenten binnen het kader van de Energiebelastingrichtlijn moeten worden aangegrepen.

De richtlijn voorziet uit hoofde van artikel 19, lid 1 de mogelijkheid om belastingvrijstellingen of –verlagingen in te voeren. Vanuit het VBSP werd deze belastingverlaging aangevraagd.

c. Communicatie met schippers

Om een draagvlak voor een betalingssysteem te creëren is het onontbeerlijk dat de verschillende stakeholders voldoende geïnformeerd en geraadpleegd worden. Het doel is uiteindelijk dat walstroom optimaal gebruikt wordt, een uniform betalingssysteem draagt daar aan bij. Het VBSP moet dat proces opnemen.

Het succes van walstroom staat of valt met de acceptatie door de schippers. Vanuit de belangenorganisaties van schippers worden knelpunten in het gebruik van walstroom kenbaar gemaakt.

Het VBSP gaat voor om een open en transparante communicatie met de schippers. Het communiceren van de lopende initiatieven m.b.t financiële ondersteuning en belastingvermindering voor walstroom kan de acceptatie door de schippers stimuleren.

1.3. Coördinatie afvalinzamelingen

Het CDNI verdrag¹ inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart is in 1996 in Straatsburg ondertekend en na ratificatie door alle Verdragstaten op 1 november 2009 van kracht geworden. Dit Verdrag legt de principes inzake inzameling en financiering van scheepsafval vast. Het algemene uitgangspunt van het Verdrag is dat de vervuiler de kosten draagt die verbonden zijn aan het inzamelen, het bewerken of verwerken van afval. Dit verdrag over een milieuverantwoorde inzameling van afvalstoffen afkomstig van de binnenvaart onderscheidt drie soorten afval:

- Deel A: Olie- en vethoudend scheepsbedrijfsafval.
- Deel B: Afval van lading: de ontvanger of de afzender van de lading is in principe verantwoordelijk voor het schoonmaken van de scheepsruimen of sloopstanks en gangboorden na lossing.
- Deel C: Overig scheepsbedrijfsafval, zoals huishoudelijk afval, klein gevaarlijk afval en sanitair water.

De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) is de bevoegde overheidsinstantie inzake het beheer van materialen- en afvalkringlopen in Vlaanderen. Zij heeft onder meer toezichtsbevoegdheden inzake de afgifte van scheepsafvalstoffen en de toepassing van het CDNI-verdrag. Binnen het VBSP werd de coördinatie van afvalinzameling door OVAM ism de afdeling Haven- en Waterbeleid van het departement Mobiliteit en Openbare Werken verzekerd.

¹ Convention relative à la collecte, au dépôt et à la réception des déchets survenant en navigation rhénane et intérieure).

1.3.1. Strategische doelstellingen afvalinzamelingen

De strategische doelstellingen van het VBSP m.b.t afvalinzamelingen zijn:

- i.s.m. OVAM de coördinatie opnemen van alle initiatieven om te beantwoorden aan de noden rond afvalinzamelingen;
- het uniformiseren van het aanbiedings- en het registratiesysteem voor de afvalinzamelingen van deel A;
- het beheer van de databank rond afvalinzamelingen en het rapporteren van de resultaten;
- de coördinatie bij de opmaak van een samengestelde overzichtskaart van afvalinstallaties.

1.3.2. Uitgevoerde en lopende acties

In 2013 heeft OVAM een studie uitgevoerd naar de optimalisatie van dit netwerk en de inzameling van het scheepsafval in Vlaanderen. Deze studie werd uitgevoerd in overleg met diverse stakeholders en heeft een aantal praktische aanbevelingen geformuleerd. De studie formuleert aanbevelingen inzake de optimale dichtheid van het netwerk van ontvangstinrichtingen in Vlaanderen, de kostenefficiëntie en milieuperformante inzameling, de wijze van samenwerking tussen haven- en waterwegbeheerders en eventuele wijzigingen van het betreffende wetgevende kader.

In het kader van het Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu werd in 2013² een studie naar het uniform aanbieden van afvalparken uitgevoerd.

Het uniform aanbieden van de afvalfaciliteiten voor de binnenvaart zorgt ervoor dat de afvalparken op grote schaal kunnen gerealiseerd worden.

De website voor de afvalinzameling bij de binnenvaart, waar binnenvaartondernemers een overzichtskaart vinden van alle afvalparken in Vlaanderen, werd gelanceerd. De betreffende website biedt ongekende kansen voor efficiënte communicatie. Ledenorganisaties kunnen hiervan gebruik maken om in permanent contact te blijven met hun leden en stakeholders.

1.3.3. Uitdagingen voor afvalinzamelingen

Sinds de start van het CDNI werd het scheepsafval in Vlaanderen ingezameld in het bestaande netwerk van ontvangstinrichtingen van de havens en waterwegbeheerders.

Een aantal acties naar de optimalisatie van dit netwerk en de inzameling van het scheepsafval in Vlaanderen zijn uitgevoerd. Meer inspanningen zijn nodig inzake uniformering van het registratie- en inzamelsysteem, optimalisering van de dichtheid van het netwerk van ontvangstinrichtingen in Vlaanderen, verzekering van een kostenefficiëntie en milieuperformante inzameling en eventuele wijzigingen aan het wetgevende kader.

² Onderzoek naar een meer optimale inzameling van het scheepsafval van de binnenvaart in Vlaanderen. TWOL studie 2014: D/2013/5024/43.

a. Uniformiseren registratie- en inzamelsysteem

Momenteel is elke waterwegbeheerder verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van huisvuil. Hierdoor zijn er verschillende soorten containers en contracten voor de verwerking van het afval. Ten minste voor de registratie van de ingezamelde hoeveelheden afval is het aangewezen een uniform systeem te implementeren en dit zonder te raken aan de bevoegdheden van de betrokken beheerders.

b. Benodigde aanpassingen wetgeving

De uitbouw van een uniform afvalinzamelingssysteem, zal mogelijks repercussies hebben op de structuur van het huidige afgiftesysteem.

Als er structurele veranderingen aan het afgiftesysteem zijn, zijn directe aanpassingen van de vigerende wetgeving nodig.

1.4. Coördinatie drinkwater

Binnen het VBSP wordt de coördinatie van drinkwaterlevering voorzien.

1.4.1. Strategische doelstellingen drinkwatervoorzieningen

De strategische doelstellingen van het VBSP m.b.t drinkwatervoorzieningen zijn:

- de coördinatie van alle initiatieven om te beantwoorden aan de strikte noden m.b.t drinkwatervoorzieningen;
- de gezamenlijke gecoördineerde visie over infrastructuur (ontwerp, beheer en onderhoud) van drinkwaterinstallaties uitwerken;
- het uniformiseren van het aanbiedings- en het betalingssysteem;
- de coördinatie bij de opmaak van een samengestelde overzichtskaart van drinkwater.

1.4.2. Uitgevoerde en lopende acties

Om het gebruik van drinkwaterinstallaties te bevorderen heeft het VBSP de bestaande installaties in kaart gebracht.

In het kader van het TENT-T walstroom project werd in 2013 een studie naar uniform aanbieden van drinkwater (naast het aanbieden van walstroom) uitgevoerd.

1.4.3. Uitdagingen voor drinkwatervoorzieningen

De verschillende Vlaamse havendiensten en binnenvaartbeheerders hebben op lokaal niveau verschillende acties uitgevoerd om de mogelijkheden voor het aanbieden van walstroom en afvalinzameling optimaal te benutten. Voor drinkwater blijven de inspanningen echter beperkt en zijn meer inspanningen nodig

a. Uniformiseren aanbiedings- en betalingssysteem voor drinkwater

Het te voorziene centraal aanbiedings- en betalingssysteem voor walstroom die in het kader van het TEN-T walstroom project wordt ontwikkeld, biedt de mogelijkheid om drinkwaterafnamepunten in de toekomst te integreren.

Hiervoor dienen nog de nodige webservices opgezet en afgestemd te worden met de lokale beheerssystemen van de waterbeheerders.

b. Drinkwaternetwerk uitbreiden

Het VBSP neemt de uitdaging aan om het aantal drinkwaterafnamepunten uit te breiden in Vlaanderen. Hiervoor moet het Departement Mobiliteit en Openbare zijn coördinerende rol spelen om de aansluiting van drinkwaterafnamepunten op het centraal systeem te verzekeren.

2. Toekomstige uitdagingen voor het Vlaamse Binnenvaartservices Platform

De verwachte groei van de binnenvaart en de versterking van haar positie als duurzame, milieuvriendelijke en co-modale transportwijze vormen grote uitdagingen voor het PBVS. Vanuit de verschillende actoren - namelijk de waterwegbeheerders, de havenbeheerders, overheidsdiensten en de schippers - zijn er hoge verwachtingen en wordt er gevraagd naar meer coördinatie.

Ondanks verschillende inspanningen van het VBSP blijkt er nog steeds nood aan een betere communicatie naar verschillende doelgroepen toe en het vergroten van het maatschappelijk draakvlak van de binnenvaart. Het VBSP moet de uitdaging aannemen om de acceptatiegraad voor dienstverlening (betalende walstroom, drinkwater en afvalinzameling) in kaart te brengen om zo maximaal tegemoet te komen aan de bezorgdheden van de binnenvaarders. Hiervoor zijn voldoende overlegmomenten nodig tussen de verschillende actoren om tot samenwerking te komen.

Efficiënt communiceren moet in het platform aan de basis liggen van een verbeterde samenwerking tussen alle actoren. Dergelijke samenwerking is onontbeerlijk om voldoende draagkracht te ontwikkelen in het traject dat het platform voor ogen heeft.

2.1. Milieuvriendelijke binnenvaart

Het besef van het maatschappelijk, economisch en ecologisch belang van duurzaamheid is reeds in alle sectoren aanwezig maar zal de komende decennia nog aan kracht winnen. Anticiperend op de eisen van overheden, maar vooral op de brede maatschappelijke behoefte aan duurzaamheid, is de logistiek van 2030 als inherent duurzaam te karakteriseren. Hierin moet het VBSP een transitie van het 'stimuleren van duurzaamheid' door middel van overheidsbeleid naar het 'eisen' van duurzaamheid vanuit het bedrijfsleven voorzien. De transportsector en de binnenvaart moeten met duurzame concepten inspelen op deze eisen.

2.2. Een betere samenwerking

De analyse van de huidige acties en activiteiten van het VBSP tonen aan dat meer coördinatie en samenwerking tussen de federale overheid, havenbedrijven en de schippers noodzakelijk is.

2.3. Een open communicatie

Een open en adequate communicatie is geen eenrichtingsverkeer. Informatie moet over en weer gaan. In 2014 jaar heeft het VBSP verschillende communicatiekanalen gebruikt om walstroom, afvalinzameling en drinkwater te promoten. Een communicatiestrategie naar de binnenvaarders toe, dient nog ontwikkeld te worden.

2.4. Efficiënt investeren

Europese en Vlaamse subsidies vergroten de mogelijkheid om zowel capaciteit als dienstverlening van de verschillende ligplaatsen te verhogen. Het TEN-T walstroom project om het aanbiedings- en betalingssysteem voor walstroom binnen Vlaanderen te uniformiseren is hier een goed voorbeeld van. Gelijkaardige projectvoorstellen dienen uitgewerkt te worden voor de andere soorten dienstverlening. De coördinatie van betreffende gezamenlijke projectvoorstellen door het departement Mobiliteit en Openbare Werken zal hier een belangrijke rol in spelen.

2.5. Noodzakelijke aanpassingen van wetgeving

Structurele veranderingen zoals het afgiftesysteem voor afval, het aanbiedings- en betalingssysteem voor walstroom en drinkwater kunnen een directe aanpassing vragen van de betreffende wetgeving. Een gecoördineerd initiatief van binnenschippers en waterwegbeheerders/gemeentelijke havenbedrijven om te beantwoorden aan de strikte noden en decretale verplichtingen betreffende dienstverlening is hiertoe van groot belang.